

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تفسیر سورہ نور آیات ۳۰ و ۳۱ و ۳۲ و ۳۳ سورہ احزاب

ویژہ مسابقات ترنم نور

پایہ ہشتم

دبیرستان دخترانہ امام حسین (علیہ السلام)

دورہ اول

سوره نور ۲۴ سوره های قرآن

آیه ۳۰

قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَرِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

ترجمه

به مردان مؤمن بگو: از بعضی نگاه‌های خود (نگاه‌های غیر مجاز) چشم‌پوشی کنند و دامن خود را حفظ نمایند. این برای پاکتر ماندن آنان بهتر است. خداوند به آنچه انجام می‌دهند آگاه است.

نکته‌ها

کلمه «یغضوا» از ریشه «غض» به معنای کاستن و پایین آوردن است. چنانکه لقمان به فرزندش می‌فرماید: «و اغضض من صوتک» یعنی صدایت را پایین بیاور و با صدای بلند صحبت نکن. در اینجا نیز مراد از «غض بصر» بستن چشم نیست، بلکه پایین آوردن نگاه است، به گونه‌ای که انسان نامحرم را ببیند. مراد از «فروج» عورتین است که باید آن را از نگاه دیگران پوشاند. البته مراد از حفظ فروج در دیگر آیات قرآن، حفظ از زناست، ولی در این آیه، بر اساس روایات، حفظ از نگاه است.

روایاتی درباره‌ی نگاه: حضرت علی علیه السلام فرمود: «لکم اَوَّلَ نَظْرَةٍ اِلَى الْمَرْثَةِ فَلَا تَتَّبِعُوها بِنَظْرَةٍ اُخْرَى وَاَحْذَرُوا الْفِتْنَةَ» نگاه اول مانعی ندارد ولی ادامه‌ی نگاه اشکال دارد، زیرا سبب فتنه می‌شود. در حدیثی می‌خوانیم: تمام چشم‌ها در قیامت گریان است مگر سه چشم: چشمی که از ترس خدا بگرید، چشمی که از گناه بسته شود و چشمی که در راه خدا بیدار بماند. در «صحیح بخاری» می‌خوانیم که پیامبر صلی الله علیه وآله فرمود: جلو راه مردم ننشینید. برخی گفتند: ما ناچاریم از نشستن. فرمود: پس حق آن را ادا کنید. پرسیدند حق آن چیست؟ فرمود: «عَضُّ الْبَصْرِ وَ كَفَّ الْأَذَى وَ رَدَّ السَّلَامَ وَالْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ» ترک چشم‌چرانی و مردم‌آزاری، جواب دادن به سلام دیگران، امر به معروف و نهی از منکر. حضرت عیسی علیه السلام فرمود: از نگاه به نامحرم پرهیزید که بذر شهوت را در دل می‌نشاند و همین برای دچار شدن انسان به فتنه کافی است. امام علی علیه السلام فرمود: «الْعَيْنُ رَأْدُ الْقَلْبِ» چشم، دل را بدنبال خود می‌کشد. «الْعَيْنُ مَصَائِدُ الشَّيْطَانِ» چشم، کمینگاه شیطان است. و چشم‌پوشی بهترین راه دوری از شهوات

است. پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِّنْ سَهَامِ ابْلِيسَ فَمَنْ تَرَكَهَا خَوْفًا مِنْ اللَّهِ اعطاه الله ايماناً يَجِدُ حَلاوَةً فِي قَلْبِهِ» نگاه بد، تیری از تیرهای مسموم شیطان است. هر کس از ترس خدا چشم خود را فرو بندد، خداوند به او ایمانی می‌دهد که از درون، شیرینی آن را احساس می‌کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود: هر کس چشم خود را از حرام پر کند، در قیامت چشم او از آتش پر خواهد شد مگر اینکه توبه کند.

پیام ها

لازمه‌ی ایمان، حفظ نگاه از حرام است. «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا جاذبه‌های غریزی را باید کنترل کرد. «يَغُضُّوا مِنْ ابْصَارِهِمْ گناه را از سرچشمه جلوگیری کنیم و تقوا را از چشم شروع کنیم. «مِنْ ابْصَارِهِمْ چشم پاک، مقدمه‌ی پاکدامنی است. «يَغُضُّوا مِنْ ابْصَارِهِمْ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ پاکدامنی، برای مردان نیز لازم است. «يَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ چشم‌چرانی و بی‌عفتی، مانع رشد معنوی انسان است. «يَغُضُّوا - يَحْفَظُوا - از کی همواره در محضر خدا هستیم. در محضر خدا معصیت نکنیم. «يَغُضُّوا... إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

آیه ۳۱

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّبِيعِينَ غَيْرِ أُولِي الْأَرْبَابَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنَ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه

و به زنان با ایمان بگو: از بعضی نگاه‌های خود (نگاه‌های غیر مجاز) چشم‌پوشی کنند و دامن‌های خود را حفظ نمایند و جز آنچه (به طور طبیعی) ظاهر است، زینت‌های خود را آشکار نکنند و باید روسری خود را بر گردن خود بیفکنند (تا علاوه بر سر، گردن و سینه‌ی آنان نیز پوشیده باشد) و زینت خود را ظاهر نکنند جز برای شوهر خود، یا پدر خود یا پدرشوهر خود، یا پسر خود، یا پسرشوهر خود (که از همسر دیگر است) یا برادر خود، یا پسربرادر

خود، یا پسرخواهر خود، یا زنان (هم‌کیش) خود، یا آنچه را مالک شده‌اند (از کنیز و برده)، یا مردان خدمتگزار که تمایل جنسی ندارند، یا کودکانی که (به سنّ تمییز نرسیده و) بر امور جنسی زنان آگاه نیستند. و نیز پای خود را به گونه‌ای به زمین نکوبند که آنچه از زیور مخفی دارند آشکار شود. ای مؤمنان! همگی به سوی خدا باز گردید و به درگاه خدا توبه کنید تا رستگار شوید.

نکته ها

با اینکه خداوند در قرآن به جزئیات احکام نماز و زکات اشاره نکرده و بیان آنها و بسیاری از مسائل دیگر را به عهده‌ی پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله گزارده، ولی در بیان مسائل خانوادگی و تربیتی به ریزترین مسائل پرداخته است. همچون مردان که باید از نگاه آلوده به زنان بپرهیزند، زنان نیز نباید از روی شهوت به مردان نامحرم بنگرند، بلکه باید نگاه خود را کنترل کنند و زینت و زیبایی خود را از نامحرم بپوشانند، جز صورت و دست‌ها که به طور طبیعی ظاهر است و پوشش آنها، موجب مشکلاتی در انجام امور زندگی می‌شود. «خُمُر» جمع «خِمار» یعنی روسری و «جُیوب» جمع «جیب» به معنای گردن‌وسینه است. امام صادق علیه السلام فرمود: مراد از آیه‌ی «يَغْضُضْنَ مِنْ ابْصَارِهِنَّ وَ يَحْفَظُوا فُرُوجَهُنَّ» آن است که زنان به عورت زنان دیگر نگاه نکنند و عورت خود را از نگاه دیگران حفظ نمایند. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در تفسیر جمله‌ی «الْأَلَّ لِجُوعَلْتِهِنَّ» فرمود: خداوند آن دسته از زنان را که روی و موی خود را برای شوهر آرایش نمی‌کنند و نیازهای شوهر را برآورده نمی‌سازند، لعنت کرده است. کلمه «ارِبَةٌ» به معنای حاجت و نیاز است. مراد از «اولی الارِبَةِ» خدمتگزاران و ملازمانی هستند که به جهت بالا بودن سنّ یا شرایط جسمی و روانی، تمایل به همسر ندارند. توبه، گاهی در مورد یک گناه فردی و گاهی برای تغییر دادن یک فرهنگ فاسد عمومی است، که آیه ظاهراً درباره‌ی نوع دوم است. زیرا در جاهلیت گردن‌وسینه‌ی زنان باز بود. حفظ حجاب و ترک جلوه‌گری، ثمرات بسیاری دارد که برخی از آنها عبارت است از: آرامش روحی، استحکام پیوند خانوادگی، حفظ نسل، جلوگیری از سوء قصد و تجاوز، پیشگیری از امراض مقاربتی و روانی، پائین آمدن آمار طلاق، خودکشی، فرزندان نامشروع و سقط جنین، از بین رفتن رقابت‌های منفی، حفظ شخصیت و انسانیت زن، و نجات از چشم‌ها و دلهای هوسبازی که امروز غرب و شرق را در خود فرو برده است.

پیام ها

در لزوم عفت و پاکدامنی و ترک نگاه حرام، بین زن و مرد فرقی نیست. «يَغْضُوا - يَغْضُضْنَ - يَحْفَظُوا - يَحْفَظْنَ»

جلوه‌گری زنان، در جامعه ممنوع است. «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ»

ظاهر بودن قسمت‌هایی از بدن که به طور طبیعی پیداست، (صورت، دست یا پا) مانعی ندارد. «الّا ما ظَهَرَ مِنْهَا»

در این آیه، در میان انواع پوشش‌ها، نام مقنعه و روسری آمده و این دلیل بر اهمیت پوشش سر و گردن و سینه است. «و لیضربن بَخْمُرهنّ علی جیوبهنّ»

در وضع قانون باید به ضرورت‌ها، واقعیت‌ها و نیازها توجه شود. (اگر پوشاندن صورت و دست‌ها تا مچ، واجب می‌شد، برای عموم زنان مشکل بود) «الّا ما ظَهَرَ مِنْهَا»

اسلام به نیازهای غریزی انسان پاسخ مثبت می‌دهد. «الّا لُبَعولتھنّ»

پوشیدن هرگونه کفش و لباسی که هنگام راه رفتن، سبب آشکار شدن زیور و زیبایی‌های زن شود، جایز نیست. «ولا یضربن بارجلھنّ لیعلم ما یخفین من زینتھنّ»

زن، حق مالکیت دارد. «مَلکَت ایمانھنّ»

زن، می‌تواند زینت خود را به زنان مسلمان نشان دهد ولی نزد زنان کفار خود را بپوشاند. «نسائھنّ» (زیرا ممکن است آنها نزد شوهرانشان یا مردان بیگانه، آنچه را از زن مسلمان دیده‌اند توصیف کنند.

حجاب و پوشش زن به خاطر تمایلات جنسی مردان است. لذا در برابر مردانی که میل به همسر ندارند پوشش لازم نیست. «غیر اولی الاریة من الرجال»

حجاب و پوشش، واجب است. «ولیضربن بَخْمُرهنّ»

هرکاری که زینت زن را آشکار کند یا دیگران را از آن آگاه سازد ممنوع است. «لیعلم ما یخفین من زینتھنّ»

با حفظ حجاب، حضور زن در جامعه مانعی ندارد. «ولا یبدین زینتھنّ» همان گونه که شرکت زن در نماز جماعت بلامانع است. «و ارکعی مع الرّاکعین» مقتضای ایمان، توبه به درگاه خداوند است. «توبوا الی اللّٰه جمیعاً ایها المؤمنون. راه رستگاری، توبه و بازگشت از مسیرهای انحرافی است. «توبوا... تفلحون

سوره احزاب آیه ۵۹

یا ایُّها النّبیُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِکَ وَ بَنَاتِکَ وَ نِسَاءِ الْمُؤْمِنِینَ یُدْنِینَ عَلَیْھنَّ مِنْ جَلَابِیْبِھنَّ ذَلِکَ اَدْنٰی اَنْ یُعْرَفْنَ فَلَآ یُؤْذِیْنَ وَ کَانَ اللّٰهُ عَفُوْرًا رَحِیْمًا .

ترجمه: ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمنان بگو: روسری‌های بلند بر خود بیفکنند، این (عمل) مناسب‌تر است، تا (به عفت و پاکدامنی) شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، و خداوند آمرزنده مهربان است.

نکته‌ها:

«جلایب» جمع «جلباب»، به معنای مقنعه‌ای است که سر و گردن را بپوشاند، و یا پارچه بلندی که تمام بدن و سر و گردن را می‌پوشاند. در آیات گذشته سخن از اذیت و آزار مؤمنان به دست منافقان بود. این آیه می‌فرماید: برای آنکه زنان مؤمن مورد آزار افراد هرزه قرار نگیرند، به گونه‌ای خود را بپوشانند که زمینه‌ای برای بی‌حرمتی آنان فراهم نشود. بر اساس این آیه، نوعی روسری مورد استفاده‌ی زنان آن زمان بوده، لکن زنان در پوشاندن خود از نامحرم دقت نمی‌کرده‌اند. لذا سفارش این آیه، نزدیک کردن جلباب به خود است، نه اصل جلباب که امری مرسوم بوده است. این آیه که فرمان حجاب می‌دهد، با تهدید مطرح نشده بلکه فلسفه‌ی حجاب را چنین تبیین می‌کند: زنان و دختران، اگر بخواهند از متلک‌ها، تهمت‌ها، تهاجم‌ها و تهدیدهای افراد آلوده و هرزه در امان باشند باید خود را بپوشانند.

آفات بی‌حجابی

۱ رونق گرفتن چشم‌چرانی و هوسبازی.

۲ توسعه‌ی فساد و فحشا.

۳ سوء قصد و تجاوز به عنف.

۴ بارداری‌های نامشروع و سقط جنین.

۵ پیدایش امراض روانی و مقاربتی.

۶ خودکشی و فرار از خانه در اثر آبروریزی.

۷ بی‌مهری مردان چشم‌چران نسبت به همسران خود.

۸ بالا رفتن آمار طلاق و تضعیف روابط خانوادگی.

۹ رقابت در تجملات.

۱۰ ایجاد دلهره برای خانواده‌های پاکدامن.

پیام‌ها:

۱ در امر به معروف، اول از خودی‌ها شروع کنیم سپس دیگران. «قُلْ لِّلرِّجَالِ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ حِسَابًا وَّ لِلنِّسَاءِ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ حِسَابًا وَّ لِلرِّجَالِ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ حِسَابًا وَّ لِلنِّسَاءِ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ حِسَابًا» ۲
در احکام الهی، تفاوتی میان همسران و دختران پیامبر با دیگر زنان نیست. «لِّلرِّجَالِ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ حِسَابًا وَّ لِلنِّسَاءِ مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ حِسَابًا» ۳ پوشیدن لباسی که معرف شخصیت زن برای تأمین عفت و آبرو باشد، لازم است. «يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ» ۴ بهانه به دست بیمار دلان و مزاحمان عفت عمومی ندهید. (در آیات قبل هشدار به اذیت کنندگان بود، در این آیه تکلیف اذیت شوندگان را مطرح می‌کند.) «يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ» ۵ رفت و آمد زنان در خارج از منزل، با حفظ عفت عمومی مانعی ندارد. «يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ» ۶ در امر به معروف و نهی از منکر، دلیل امر و نهی خود را بیان کنید. «فَلَا يُؤْذَيْنَ» ۷ نوع لباس مردم در جامعه، می‌تواند معرف شخصیت، مکتب و هدف آنها باشد. «يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ» ۸ سرچشمه‌ی بسیاری از مزاحمت‌های هوسبازان نسبت به زنان و دختران، نوع لباس خود آنهاست. «يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ» ۹ زنان با حجاب باید با حضور خود در صحنه، جو عمومی عفاف و پاکدامنی را حفظ کنند و فرصت مانور را از هوسبازان بگیرند. «يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ» ۱۰ بد حجابی‌های گذشته قابل عفو است. «عَفْوًا رَحِيمًا»